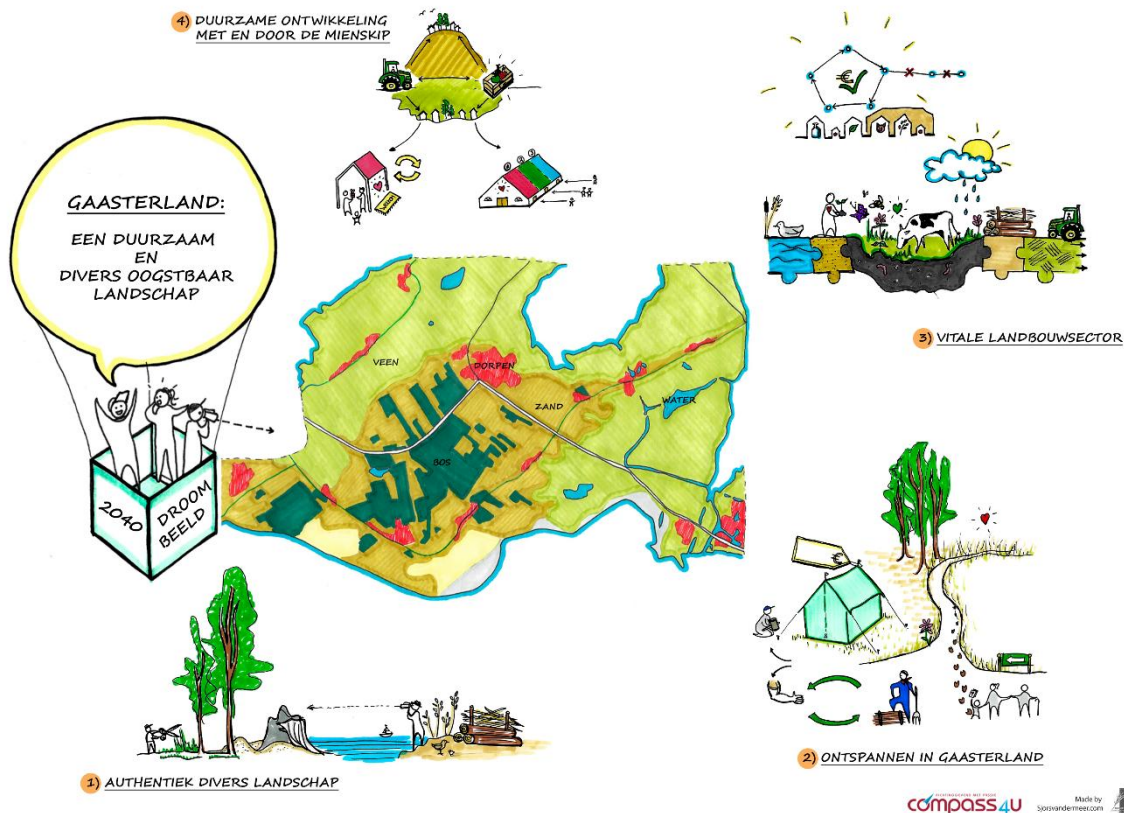

0. Inleiding – Hoe wij tot onze zienswijze zijn gekomen

De Initiatiefgroep Oogstbaar Gaasterland denkt mee over de vernieuwing van het omgevingsplan voor het buitengebied. Dat doen we omdat we met elkaar in dit landschap wonen, werken en leven.

We zien kansen om het gebied sterker en toekomstbestendiger te maken, en vinden het belangrijk dat de nieuwe regels daarbij helpen en faciliteren. Onze zienswijze is daarom niet uit de losse pols geschreven, maar het resultaat van een zorgvuldige en gezamenlijke analyse.

0.1 Ons droombeeld als vertrekpunt

De afgelopen jaren is in Gaasterland gewerkt aan een breed gedragen toekomstbeeld: een gebied waar landbouw, natuur, recreatie en mienskip elkaar versterken; waar rust en kwaliteit centraal staan; en waar we samen zorgen voor het landschap dat we hebben geërfd. Dat droombeeld beschrijft hoe Gaasterland eruit zou kunnen zien als we de kwaliteiten van het gebied koesteren en verstandig ontwikkelen. Dit vormt voor ons het vertrekpunt.

0.2 De conceptkaders voor onszelf begrijpelijk gemaakt

Toen de gemeente de conceptkaders voor het nieuwe omgevingsplan presenteerde, hebben we die eerst overzichtelijk gemaakt. De oorspronkelijke set is uitgebreid, technisch en versnipperd opgebouwd. Daarom hebben we alle kaders samengebracht in tien duidelijke thema's. Die tien themablokken samen vormen de basis van de "considerans": een inhoudelijke samenvatting onzerzijds van wat de gemeente voor ogen heeft.

Zienswijze Initiatiegroep Oogstbaar Gaasterland bij Ontwerpnota van uitgangspunten wijziging omgevingsplan deelgebied Buitengebied Zuidwest

0.3 De tien thema's

Om richting te geven aan onze analyse hebben we de volgende tien thema's gebruikt:

1. **Landschap en cultuurhistorie**
Hoe we het landschap, de openheid, de bos- en landgoederenzones, de IJsselmeerkust en de cultuurhistorie beschermen en versterken.
2. **Natuur, water en biodiversiteit**
Wat nodig is om natuurgebieden, waterkwaliteit, bodem en biodiversiteit te behouden en te verbeteren.
3. **Landbouw en agrarische bedrijfsontwikkeling**
De ruimte voor boeren om toekomstbestendig te werken, inclusief bodemkwaliteit, kringloopdenken en de grenzen van schaalvergroting.
4. **Vrijkomende agrarische bebouwing en functieverandering**
Hoe leegstaande boerderijen en erven een nieuwe, passende functie kunnen krijgen.
5. **Wonen in het buitengebied**
De mogelijkheden voor wonen, hergebruik van boerderijen, splitsing, betaalbaar wonen en mantelzorg.
6. **Recreatie en toerisme**
De rol en schaal van recreatie in het gebied en de balans met natuur en landschap.
7. **Gezondheid, veiligheid en leefomgeving**
Bescherming tegen hinder, spuitzones, donkerte, luchtkwaliteit, waterveiligheid en een gezonde leefomgeving.
8. **Energietransitie**
Kleinschalige en landschappelijk zorgvuldige energieopwekking, met nadruk op zonne-energie op daken.
9. **Mienskip en sociaal-economische structuur**
De rol van samenwerking, korte ketens, leefbaarheid van dorpen en initiatieven van onderaf.
10. **Adaptieve gebiedsontwikkeling en governance**
Omgaan met verandering over tijd, monitoring, bijsturen en een overheid die samenwerkt met inwoners.

Deze indeling geeft houvast en maakt het mogelijk om gericht te kijken hoe goed de conceptkaders aansluiten op wat in Gaasterland leeft.

0.4 Ons droombeeld naast de kaders gelegd

Voor elk thema hebben we vervolgens bekeken waar de conceptkaders goed aansluiten op het droombeeld, en waar de praktijk in Gaasterland om iets anders vraagt. Zo werd duidelijk welke onderdelen versterking nodig hebben, welke kaders prima aansluiten en welke thema's in het droombeeld nog niet terugkomen in het gemeentelijke voorstel.

0.5 Koppeling van droombeeld en kaders

Alle afzonderlijke bouwstenen uit het droombeeld – van landbouwverbreding tot landschapsonderhoud en van leefbaarheid tot recreatie – hebben we één voor één gekoppeld aan de bijbehorende gemeentelijke kaders. Zo ontstond een compleet overzicht waarin helder werd:

- welk droombeeldpunt hoort bij welk kader,
- of dat kader daar al goed op inspeelt,
- of dat er ruimte is voor verbetering of verduidelijking.

Dit maakt onze zienswijze transparant, navolgbaar en inhoudelijk stevig.

0.6 Aanvullingen en toelichtingen geformuleerd

Daar waar het droombeeld echt iets toevoegt aan de gemeentelijke kaders, hebben we een concrete **aanvulling** geformuleerd. Deze beginnen met het woord "Aanvulling".

In andere gevallen sluit een kadering wel aan op het droombeeld, maar vroegen we slechts om een **toelichting**, bijvoorbeeld om de bedoeling expliciet te maken. Die beginnen dan met "Toelichting". We hebben dit zo zorgvuldig mogelijk gedaan om de kwaliteit van de kaders te verbeteren zonder ze onnodig complex te maken.

Zienswijze Initiatiegroep Oogstbaar Gaasterland bij Ontwerpnota van uitgangspunten wijziging omgevingsplan deelgebied Buitengebied Zuidwest

0.7 Slotopmerking

Met deze aanpak laten we niet alleen zien wát we vinden, maar ook hóe we daar gekomen zijn. Het maakt de zienswijze stevig, realistisch en herkenbaar:

- het droombeeld geeft richting;
- de tien thema's geven structuur;
- de koppeling met de kaders maakt het praktisch toepasbaar.

Zo dragen we bij aan een omgevingsplan dat recht doet aan de kracht van Gaasterland: een landschap dat je moet koesteren, samen met de mensen die er wonen en werken.

Waar de ontwerpkaders gericht zijn op juridische geformuleerde voorwaarden zijn onze aanvullingen gericht op intenties voor ontwikkeling en verbetering.

Soms kan het ook beter zijn om bijvoorbeeld voor Vrijkomende Agrarisch Gebouwen niet een specifiek aantal woningen te vermelden, maar aan te geven dat de contouren van het landschap bij transformaties moeten blijven behouden, doordat de transformatie naar woning of bedrijf binnen de bestaande lengte, breedte en hoogte en de vormgeving daarvan plaatsvindt. Dit geeft dan ook ruimte om woningen in voormalige ligboxenstallen te creëren, mits de contouren niet veranderen. Immers de ingreep in het landschap is dan veel kleiner dan bij sloop van de bestaande gebouwen en het plaatsen van nieuwe woningen. In ieder geval zouden de op deze manier gecreëerde woningen in het buitengebied de status van bedrijfswoning of plattelandswoning moeten krijgen om altijd aan te geven dat hiervoor andere definities en grenzen gelden dan voor woningen binnen de bebouwde kom.

1. Landschap en cultuurhistorie

1.1 Voorgestelde tekst voor de considerans

Het buitengebied Zuidwest is een landschappelijk en cultuurhistorisch bijzonder gebied, met kenmerkende open weidelandschappen, besloten bos- en landgoederenzones, het IJsselmeergebied en waardevolle natuur- en bosgebieden, waarin landbouw, natuur, recreatie en cultuurhistorie in onderlinge samenhang aanwezig zijn. De landschappelijke en natuurwaarden worden gezien als dragende structuren, wat betekent dat deze waarden het vertrekpunt vormen voor nieuwe ontwikkelingen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende landschapstypen zoals het open polderlandschap, de besloten bos- en landgoederenzone, het veenweidegebied en de IJsselmeerkust. Specifieke landschaps- en cultuurhistorische elementen worden via beschermende regels geborgd, en uitbreidingen van bebouwing zijn alleen toegestaan wanneer deze aantoonbaar bijdragen aan het behoud of de versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

1.2 Verschillen tussen droombeeld Oogstbaar Gaasterland en ontwerpkaders

- Actief herstel van boom- en tuinwallen als landschappelijke kernkwaliteit.
- Geleidelijke overgangen tussen bosgebieden en landbouwpercelen als ecologisch en ruimtelijk principe.
- Een flexibele en natuurlijker ingerichte IJsselmeerkust met binnen- en buitendijkse overgangszones, schorren en slikken.
- Toegankelijkheid van het landschap als waarde voor bewoners en bezoekers.
- Een directe koppeling met Fryslân Klimaatbestendig 2050+, waaronder water vasthouden en tegengaan van verdroging.

1.3 Voorgestelde aanvullingen considerans op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

De considerans kan worden aangevuld door te benoemen dat landschapskwaliteit in het gebied niet alleen wordt beschermd, maar ook actief wordt versterkt, onder andere door herstel van boom- en tuinwallen en het creëren van betere overgangszones tussen bos en landbouw. Daarnaast verdient het vermelden dat de IJsselmeerkust zich in de toekomst ontwikkelt tot een flexibeler en natuurlijker kustlandschap, met binnendijkse en buitendijkse natuurzones. Ook kan worden aangegeven dat de landschappelijke koers aansluit bij de doelen van Fryslân Klimaatbestendig 2050+, waarbij water vasthouden en het tegengaan van verdroging belangrijke uitgangspunten zijn.

1.4 Voorgestelde aanvullingen op de ontwerp kaders op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Tekst bulletpoint	Betreft kader	Voorgestelde aanvulling / toelichting kader
Actief herstel van boom- en tuinwallen als landschappelijke kernkwaliteit	36	Aanvulling: Bij de uitwerking van de landschappelijke kwaliteit wordt actief ingezet op herstel en versterking van landschapselementen zoals boom- en tuinwallen. Dit draagt bij aan biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit.
Geleidelijke overgangen tussen bos en landbouwpercelen	36	Aanvulling: Nieuwe ontwikkelingen houden rekening met geleidelijke overgangen tussen bosgebieden en aangrenzende landbouwpercelen, zodat ecologische samenhang en landschappelijke kwaliteit worden versterkt.
Flexibele en natuurlijker ingerichte IJsselmeerkust	42	Toelichting: Binnen restrictiegebieden aan de IJsselmeerkust wordt gestreefd naar een geleidelijke overgang tussen land en water, met ruimte voor schorren, slikken en natuurontwikkeling, voor zover dit verenigbaar is met waterveiligheid.
Toegankelijk landschap als waarde voor bewoners en bezoekers	36	Toelichting: De landschappelijke kwaliteit omvat ook de beleefbaarheid en toegankelijkheid van het landschap, waarbij deze aspecten worden meegewogen bij ruimtelijke keuzes.
Aansluiting bij Fryslân Klimaatbestendig 2050+ (water vasthouden, tegengaan verdroging)	36	Aanvulling: Nieuwe ontwikkelingen worden afgewogen binnen de doelen van Fryslân Klimaatbestendig 2050+, waarbij water vasthouden, voorkomen van verdroging en een robuust bodem-watersysteem belangrijke randvoorwaarden zijn.

2. Natuur, water en biodiversiteit

2.1 Voorgestelde tekst voor de considerans

Het gebied kent belangrijke opgaven zoals stikstofreductie, de transitie in de landbouw, klimaatadaptatie, de veenweideproblematiek en het herstel van biodiversiteit. De gemeente zet in op water- en bodemgestuurde, klimaatadaptieve en waterrobuuste principes. Waardevolle natuurgebieden en landschappelijke structuren vormen randvoorwaarden voor ruimtelijke ontwikkelingen.

2.2 Verschillen tussen droombeeld Oogstbaar Gaasterland en ontwerp kaders

- Biodiversiteit wordt versterkt door gewasdiversiteit, stroteelt en gemengde bedrijfsvoering.
- Het watersysteem beweegt richting water vasthouden in plaats van afvoeren, met hogere grondwaterstanden waar ecologisch passend.
- Rijkere landbouwgronden en schralere zandgronden krijgen verschillende functies: landbouw op de eerste, natuurontwikkeling op de tweede.
- Bufferstroken en beloning voor landschapsdiensten worden als noodzakelijk beschouwd.

2.3 Voorgestelde aanvullingen considerans op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

De considerans kan worden aangevuld met de constatering dat versterking van biodiversiteit niet alleen wordt bereikt via bescherming van natuurgebieden, maar ook via een rijkere variatie in landbouwteelten en bedrijfsvoering, zoals stroteelt en gemengde bedrijven. Daarnaast kan worden expliciet gemaakt dat de ontwikkeling van het watersysteem richting water vasthouden een belangrijke basis vormt voor de toekomstige inrichting. Ook kan worden benoemd dat bufferstroken en landschapsdiensten bijdragen aan zowel ecologische als landschappelijke kwaliteit.

2.4 Voorgestelde aanvullingen op de ontwerp kaders op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Tekst bulletpoint	Betreft kader	Voorgestelde aanvulling / toelichting kader
Biodiversiteit via gewasdiversiteit, stroteelt en gemengde bedrijfsvoering	3	Aanvulling: Bij uitbreidingen van agrarische bedrijven wordt ook beoordeeld in hoeverre de bedrijfsontwikkeling bijdraagt aan biodiversiteit via gewasdiversiteit, stroteelt of groene dooradering.
Watersysteem gericht op water vasthouden en hogere grondwaterstanden	36	Toelichting: Het natuurlijke watersysteem, inclusief water vasthouden en hogere grondwaterstanden, vormt een randvoorwaarde bij alle ruimtelijke ontwikkelingen.
Rijkere gronden voor landbouw; schralere zandgronden voor natuur	1	Toelichting: De ontwikkelrichting van landbouw sluit aan bij het principe dat de meest geschikte gronden worden ingezet voor landbouw en dat schralere zandgronden ruimte kunnen bieden voor natuurontwikkeling.
Bufferstroken en beloning voor landschapsdiensten	41	Aanvulling: Bufferstroken worden waar mogelijk gecombineerd met spuitvrije zones en andere landschapselementen, waarmee zowel gezondheid als biodiversiteit worden versterkt.

3. Landbouw en agrarische bedrijfsontwikkeling

3.1 Voorgestelde tekst voor de considerans

Agrarische bedrijven kunnen zich ontwikkelen binnen begrensde bouwpercelen en met zorgvuldige landschappelijke inpassing. Nieuwe intensieve veehouderij wordt uitgesloten. Verbreding van landbouw is toegestaan wanneer deze ondergeschikt blijft aan de hoofdfunctie en landschappelijk goed is ingepast. Schaalvergroting kan alleen plaatsvinden binnen vastgestelde ruimtelijke kaders en zonder onaanvaardbare effecten op leefomgeving en landschap.

3.2 Verschillen tussen droombeeld Oogstbaar Gaasterland en ontwerp kaders

- Toekomstige landbouw is diverser, met biologische, gangbare en gemengde bedrijven naast elkaar.
- Kringlooplandbouw is het langetermijnperspectief.
- Jonge agrariërs uit de regio spelen een belangrijke rol in de toekomst van het gebied.
- Schrale zandgronden dienen vooral natuurontwikkeling; landbouw concentreert zich op rijkere gronden.
- Ontwikkeling verloopt dynamisch in plaats van via starre kaartbeelden.

3.3 Voorgestelde aanvullingen considerans op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

De considerans kan worden aangevuld met de constatering dat de toekomstige landbouw zich kenmerkt door een grotere variatie aan bedrijfsmodellen en dat kringlooplandbouw richtinggevend is voor de ontwikkeling. Ook kan worden benoemd dat verschillen in bodemkwaliteit en waterhuishouding richting geven aan waar landbouw of natuurontwikkeling het meest passend is. Daarnaast kan worden aangegeven dat het wenselijk is om bij ontwikkelingen rekening te houden met een dynamisch ontwikkelperspectief.

3.4 Voorgestelde aanvullingen op de ontwerp kaders op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Tekst bulletpoint	Betreft kader	Voorgestelde aanvulling / toelichting kader
Diversiteit in landbouw (biologisch, gangbaar, gemengd)	1	Aanvulling: De ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven ondersteunt verschillende bedrijfsmodellen, waaronder gemengde en biologische bedrijfsvoering, passend binnen de landschappelijke en milieukaders.
Kringlooplandbouw als toekomstperspectief	1	Aanvulling: De considerans kan verduidelijken dat kringlooplandbouw richtinggevend is voor toekomstige agrarische ontwikkelingen, op gronden die daarvoor het meest geschikt zijn.
Jong agrariërs en opvolging	2	Toelichting: Continuïteit en toekomstperspectief van bedrijven, inclusief opvolging, kunnen worden betrokken in de afweging bij uitbreidingsruimte, zonder dat dit een formeel criterium wordt.
Dynamische ontwikkeling (geen starre kaartbeelden)	2	Toelichting: De toepassing van uitbreidingsregels kan adaptief plaatsvinden binnen de maximale maatvoering, passend bij veranderende bedrijfsontwikkelingen.
Strokenteelt, gewasdiversiteit en bufferstroken	3	Aanvulling: Bij uitbreidingsvergunningen wordt expliciet gekeken of de ontwikkeling bijdraagt aan biodiversiteit, bijvoorbeeld door inzet van strokenteelt of functionele landschapselementen.
Vrijkomende bebouwing breed inzetbaar	18	Aanvulling: Nieuwe functies kunnen bijdragen aan lokale economie, korte ketens en leefbaarheid, waarbij coöperatieve of collectieve gebruiksvormen mogelijk zijn mits inpasbaar.
Spuitvrije zones gekoppeld aan landschapselementen	41	Aanvulling: Sduitvrije zones worden waar mogelijk ingericht als groene bufferzones die zowel gezondheid als biodiversiteit en waterkwaliteit versterken.

4. Vrijkomende agrarische bebouwing en functieverandering

4.1 Voorgestelde tekst voor de considerans

Vrijkomende agrarische bebouwing kan worden benut voor functies zoals wonen, zorg, kleinschalige bedrijvigheid en recreatie, mits deze passen bij het landelijk gebied en bijdragen aan ruimtelijke kwaliteit. Karakteristieke boerderijen worden behouden; beeldverstorende bebouwing wordt waar mogelijk gesloopt.

4.2 Verschillen tussen droombeeld Oogstbaar Gaasterland en ontwerpaders

- Vrijkomende boerderijen krijgen een breed palet aan functies, waaronder wooncomplexen, bezoekerscentra, musea en generatiewonen.
- Leegstand wordt actief voorkomen.
- Coöperatieve en collectieve vormen van gebruik ontstaan.
- Nieuwe functies worden gekoppeld aan lokale economie en korte ketens.

4.3 Voorgestelde aanvullingen considerans op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

De considerans kan worden aangevuld door te beschrijven dat functieverandering van vrijkomende bebouwing niet alleen ruimtelijk maar ook sociaal-economisch belangrijk is, omdat nieuwe functies zoals collectieve woonvormen, educatieve voorzieningen en kleinschalige bedrijvigheid bijdragen aan leefbaarheid en vitaliteit. Het kan worden benoemd dat actief voorkomen van leegstand onderdeel is van het streven naar een toekomstbestendig buitengebied.

4.4 Voorgestelde aanvullingen op de ontwerp kaders op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Tekst bulletpoint	Betreft kader	Voorgestelde aanvulling / toelichting kader
Boerderijen met nieuwe functies (zorg, recreatie, musea, wooncomplexen)	18	Aanvulling: Functieverandering draagt niet alleen bij aan ruimtelijke kwaliteit, maar ook aan nieuwe economische en sociale functies zoals zorg, educatie en kleinschalige bedrijvigheid.
Leegstand wordt actief voorkomen	18	Aanvulling: Tijdige en hoogwaardige herinvulling van bebouwing heeft prioriteit om leegstand te voorkomen en vitaliteit te behouden.
Collectieve en coöperatieve gebruiksvormen	18	Aanvulling: Waar ruimtelijk en milieutechnisch passend, kunnen collectieve of coöperatieve gebruiksvormen worden toegestaan, mits passend binnen de draagkracht van erf en omgeving.
Betaalbare woningen voor jongeren	21	Aanvulling: Transformatie van boerderijen kan gericht worden ingezet voor betaalbare woonruimte voor huishoudens uit de regio.
Generatiewonen en collectieve woonvormen	24	Aanvulling: Bij splitsing kunnen passende collectieve woonvormen worden toegestaan, zolang de intensiteit past bij erf en landschap.

5. Wonen in het buitengebied

5.1 Voorgestelde tekst voor de considerans

Nieuwe solitaire woningen worden voorkomen, maar bestaande boerderijen kunnen worden hergebruikt of gesplitst. Mantelzorgwoningen zijn mogelijk wanneer deze zorgvuldig en landschappelijk verantwoord zijn.

5.2 Verschillen tussen droombeeld Oogstbaar Gaasterland en ontwerp kaders

- Boerderijen kunnen worden hergebruikt voor betaalbare woningen voor jongeren.
- Generatiewonen en collectieve woonvormen versterken de sociale structuur.
- Lokale voedselketens en dorpsuinen zijn verbonden aan woonkwaliteit en leefbaarheid.

5.3 Voorgestelde aanvullingen considerans op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

De considerans kan worden aangevuld met de observatie dat het hergebruik van bestaande bebouwing mogelijkheden biedt voor nieuwe woonvormen en betaalbare woningen, die bijdragen aan de leefbaarheid van kleine kernen. Ook kan worden opgenomen dat deze woonvormen aansluiten bij bredere maatschappelijke ontwikkelingen zoals generatiewonen en korte voedselketens.

5.4 Voorgestelde aanvullingen op de ontwerp kaders op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Bulletpoint	Kader	Voorgestelde aanvulling / toelichting kader
Betaalbare woningen voor jongeren	21	Aanvulling: Zie sectie 4 – de lijn is identiek en versterkt de considerans. Aanvulling: <i>Transformatie van boerderijen kan gericht worden ingezet voor betaalbare woonruimte voor huishoudens uit de regio.</i>
Generatiewonen	24	Aanvulling: Collectieve woonvormen en generatiewonen kunnen passen binnen hergebruik van bebouwing.
Korte ketens en dorpsuinen	20	Aanvulling: Aan huis verbonden kleinschalige voorzieningen zoals dorpsuinen kunnen bijdragen aan leefbaarheid, mits zonder hinder.

6. Recreatie en toerisme

6.1 Voorgestelde tekst voor de considerans

Recreatie mag groeien wanneer deze kleinschalig en landschappelijk passend is en wordt gekoppeld aan bestaande bebouwing. Nieuwe grote recreatiecomplexen worden uitgesloten. De nadruk ligt op kwaliteitsverbetering en seizoensverbreding.

6.2 Verschillen tussen droombeeld Oogstbaar Gaasterland en ontwerp kaders

- Recreatie draagt bij aan streekidentiteit door verhalen, cultuur en lokale beleving.
- Recreatie wordt verweven met natuur en boerenbedrijf.
- Een dekkend netwerk van wandel- en fietsroutes is een toekomstwens.
- Recreatie blijft toegankelijk en betaalbaar voor inwoners.

6.3 Voorgestelde aanvullingen considerans op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

De considerans kan worden aangevuld door te benoemen dat recreatieve ontwikkeling niet alleen economisch maar ook cultureel van betekenis is en bijdraagt aan het versterken van de identiteit van Gaasterland. Daarnaast kan worden vermeld dat het ontwikkelen van zachte recreatieve infrastructuur zoals wandel- en fietsroutes gewenst is, omdat deze past binnen de uitgangspunten van kleinschaligheid en landschappelijke inpassing.

6.4 Voorgestelde aanvullingen op de ontwerp kaders op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Bulletpoint	Kader	Voorgestelde aanvulling / toelichting kader
Verhalen, cultuur, streekidentiteit	31	Aanvulling: Recreatieve initiatieven die bijdragen aan streekidentiteit en lokale beleving worden positief betrokken in de afweging.
Recreatie verweven met natuur en boerenbedrijf	31	Aanvulling: Recreatieve functies worden bij voorkeur verweven met natuurbeleving en agrarische erven.
Netwerk wandel- en fietsroutes	31	Toelichting: Het recreatiekader kan worden aangevuld met aandacht voor zachte recreatieve infrastructuur, voor zover ruimtelijk passend.
Toegankelijke recreatie voor inwoners	31	Toelichting: Betaalbare, kleinschalige recreatie voor inwoners sluit aan bij de beleidsintentie van het kader.

7. Gezondheid, veiligheid en leefomgevingskwaliteit

7.1 Voorgestelde tekst voor de considerans

Bescherming van gezondheid en leefomgevingskwaliteit wordt expliciet genoemd, onder meer door spuitvrije zones, beperking van nieuwe sierteelt, het terugdringen van hinder, bescherming van donkerte en borging van omgevingsveiligheid.

7.2 Verschillen tussen droombeeld Oogstbaar Gaasterland en ontwerp kaders

- Een schoon en gezond watersysteem wordt als basisvoorwaarde gezien.
- Diversere teelten en kringlooplandbouw dragen bij aan verminderd gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.
- Meer bufferstroken en landschapselementen dragen bij aan een gezondere leefomgeving.
- Integratie van recreatie en landbouw moet plaatsvinden zonder overlast.

7.3 Voorgestelde aanvullingen considerans op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

De considerans kan worden aangevuld door te benadrukken dat een toekomstbestendig watersysteem en diversere teelten bijdragen aan een gezonde leefomgeving en aan vermindering van milieudruk. Ook kan worden benoemd dat vergroening van landschap en landbouwpraktijk complementair is aan de bestaande inzet op gezondheid en omgevingskwaliteit.

7.4 Voorgestelde aanvullingen op de ontwerp kaders op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Bulletpoint	Kader	Voorgestelde aanvulling / toelichting kader
Gezond watersysteem als basis	41	Aanvulling: Een robuust watersysteem ondersteunt de spuitzone-doelen en bevordert gezondheid en omgevingskwaliteit.
Minder gewasbescherming via diversiteit	41	Aanvulling: Diversere teelten en kringlooplandbouw verminderen afhankelijkheid van gewasbeschermingsmiddelen.
Bufferstroken en landschapselementen versterken leefomgeving	41	Aanvulling: Spuitvrije zones kunnen gecombineerd worden met landschapselementen die leefkwaliteit verbeteren.
Recreatie zonder overlast	31 / 41	Toelichting: Zowel recreatie als landbouw wordt zo ingericht dat hinder wordt beperkt; dit sluit aan bij reeds aanwezige kaders.

8. Energietransitie

8.1 Voorgestelde tekst voor de considerans

De gemeente zet in op een fossielvrije toekomst, werkt niet mee aan gaswinning of proefboringen, en ondersteunt kleinschalige vormen van duurzame energieopwekking zoals zonnepanelen op daken en kleine windturbines onder strikte voorwaarden.

8.2 Verschillen tussen droombeeld Oogstbaar Gaasterland en ontwerp kaders

- De energietransitie wordt vooral gezien als onderdeel van bredere duurzame gebiedsontwikkeling.
- Geen specifieke extra wensen of opgaven worden benoemd.

8.3 Voorgestelde aanvullingen considerans op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Op basis van het droombeeld zijn geen aanvullingen nodig voor de considerans, omdat het huidige droombeeld geen nieuwe richtinggevende elementen toevoegt op het gebied van energie die niet reeds zijn opgenomen in de bestaande tekst.

8.4 Voorgestelde aanvullingen op de ontwerp kaders op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Bulletpoint	Kader	Voorgestelde aanvulling / toelichting kader
Geen aanvullende grootse energieopgaven in droombeeld	37–40	Toelichting: Het droombeeld voegt geen beleidsrelevante elementen toe die een aanvullingszin vergen.

9. Mienskip, participatie en sociaal-economische structuur

9.1 Voorgestelde tekst voor de considerans

De gemeente past participatie toe op het niveau van adviseren en raadplegen, met overleg met inwoners, agrariërs, bedrijven, maatschappelijke organisaties en medeoverheden. De raad treedt kaderstellend op aan de voorkant en toetsend aan de achterkant.

9.2 Verschillen tussen droombeeld Oogstbaar Gaasterland en ontwerp kaders

- De mienskip ziet zichzelf als mede-eigenaar van de gebiedsontwikkeling.
- Korte voedselketens en streekproducten versterken de sociale en economische vitaliteit.
- Collectieve initiatieven zoals dorpsuinen dragen bij aan leefbaarheid.
- Er is behoefte aan een overheid die ruimte geeft en meedenkt.

9.3 Voorgestelde aanvullingen considerans op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

De considerans kan worden aangevuld door te erkennen dat samenwerking met de mienskip een belangrijke pijler vormt voor de verdere ontwikkeling van het gebied en dat initiatieven op het gebied van korte ketens en lokale voorzieningen bijdragen aan de vitaliteit van de regio. Daarnaast kan worden aangegeven dat gebiedsgerichte samenwerking nodig is om de maatschappelijke en ruimtelijke opgaven effectief aan te gaan.

9.4 Voorgestelde aanvullingen op de ontwerp kaders op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Bulletpoint	Kader	Voorgestelde aanvulling / toelichting kader
Mienskip als mede-eigenaar van gebiedsontwikkeling	21 / 18 / 31	Aanvulling: Samenwerking met de mienskip wordt erkend als dragende factor in gebiedsontwikkeling.
Korte ketens en streekproducten	18 / 20	Toelichting: Versterkt de sociale en economische vitaliteit, passend binnen bestaande kaders.
Collectieve initiatieven zoals dorpsuinen	20	Aanvulling: Kleinschalige collectieve voorzieningen kunnen bijdragen aan leefbaarheid, mits ruimtelijk inpasbaar.
Overheid die ruimte geeft en meedenkt	10 (governance)	Toelichting: Past binnen het bestaande beeld van participatie en gebiedsgericht werken.

10. Adaptieve gebiedsontwikkeling en governance

10.1 Voorgestelde tekst voor de considerans

Het omgevingsplan is een juridisch instrument dat bestaand beleid concretiseert en geen nieuw beleid creëert. De gemeente moet binnen de wettelijke kaders werken en de verdere uitwerking zal plaatsvinden in vervolgbesluiten.

10.2 Verschillen tussen droombeeld Oogstbaar Gaasterland en ontwerp kaders

- Gebiedsprocessen moeten adaptief zijn en meebewegen met ontwikkelingen in de tijd.
- Starre kaartbeelden passen niet bij de dynamiek van landbouw, natuur en water.
- Transitie hebben een meerjarig karakter en vragen om een stabiel en langdurig proces.

10.3 Voorgestelde aanvullingen considerans op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

De considerans kan worden aangevuld door te vermelden dat de uitvoering van het omgevingsplan gebaat is bij een adaptieve aanpak, waarin monitoring en bijstelling mogelijk zijn om in te spelen op veranderende omstandigheden en nieuwe inzichten. Dit past binnen de systematiek van de Omgevingswet en ondersteunt de lange termijn opgaven in landbouw, natuur en water.

10.4 Voorgestelde aanvullingen op de ontwerp kaders op basis van droombeeld Oogstbaar Gaasterland

Bulletpoint	Kader	Voorgestelde aanvulling / toelichting kader
Adaptieve gebiedsprocessen	1 / 2 / 36 / 41 / 10	Aanvulling: De uitvoering van het omgevingsplan vraagt om een adaptieve aanpak waarin monitoring en bijstelling mogelijk is.
Geen starre kaartbeelden	2	Toelichting: Past binnen de bestaande flexibiliteit van omgevingsvergunningen.
Transities vragen om langdurig en stabiel proces	10	Aanvulling: Het meerjarige karakter van transities vraagt om continuïteit en regie in uitvoering.